

1. Nyelvtudományi alap kutatások

Elméleti nyelvészeti kutatások

- *Az MTA Lendület – Kvantorhatókör kutatócsoportban* folytatják a tágabb értelemben vett nyelvi alrendszerek interakciójának vizsgálatát az információszerkezet és a logikai hatókör kifejezésének témájában, részben prozódiai és pszicholingvisztikai kísérletes eszközökkel, részben pedig az elméleti nyelvészeti modellezés eszközeivel. A mondatprozódia területén a kvantorkifejezések prozódiai fókuszként való viselkedése és fordított logikai hatóköri értelmezése, valamint az eldöntendő kérdések intonációs szerkezete állnak a kutatások homlokterében. Forrás: LP2011-013 sz. MTA Lendület projektum, OTKA NF 84217.
- *Az Átfogó magyar nyelvtan* projektumban befejeződik a kötetek összeállítása. A külföldi kiadó (Amsterdam University Press) teljesítőképességétől, illetve a megszerezhető Open Access támogatástól függően két vagy három kötet kiadására kerülhet sor. Forrás: költségvetés, OTKA NK 100804, illetve a kiadásra az MTA OA alapja.
- *Analógiás, Laboratóriumi és Formális Fonológia és Alaktan Kutatócsoport: Az előlségi harmónia és a variáció további vizsgálata.* A magyar morfológiai annotáció kidolgozásának folytatása. Az *Oxford Bibliographies in Linguistics* számára elkészített fejezet véglegesítése. Az implicit nyelvi attitűd méréséhez a korábbi kísérleti eredmények tesztelése. A beszélőalkalmazkodás vizsgálata spontán dialógusokban. A szó- és mondat szintű prozódiai prominencia vizsgálata a magyarban és a németben. Az anyák újszülöttekhez intézett beszédének összehasonlítása felnőttekhez intézett beszéddel. A *Kis magyar helyesírás* c. kötet publikálása. Angol szótagszerkezeti jelenségek elemzése CV fonológiai keretben. Lovári és romani morfológiai adatgyűjtés, adatbázis-építés. Forrás: OTKA K 104897, K 115385, K 111961; INFRA2; DAAD-MÖB 65032; Humboldt Alapítvány; Feodor Lynen ösztöndíj; költségvetés.
- *A kérdő mondatok nyelvtana és pragmatikája:* Empirikus vizsgálatok végzése és elméleti diskurzusmodellek vizsgálata a mondatfajták és beszédaktusok témájában. Forrás: NKFIH K 115922, költségvetés.
- *Formális grammatikai, szemantikai és pragmatikai kutatások: A Dependency and Directionality* című könyv publikálása. Egy a kopulákról szóló könyvfejezet befejezése és publikálása az *Oxford Research Encyclopedia of Linguistics*-ben. Könyv írása a magyar főnévi csoportról. Folyóiratcikk megírása két témában: a rekurzióról, ill. az udmurt mondat bal perifériájáról. Az egydimenziós szintaxis elméleti keret további empirikus és elméleti következményeinek vizsgálata. A *Ritual and (Im)Politeness* c. monográfia befejezése, a *The Metapragmatics of (Im)Politeness* c. monográfia írása. Forrás: OTKA NF 84217, PD 112057; MTA PD 035/2015; költségvetés.

Uráli nyelvészeti kutatások

- *A The Oxford Guide to the Uralic Languages* kézikönyvbe írandó fejezetek végső változatának elkészítése. Udmurt, hanti és tundrai nyenyec szintaktikai vizsgálatok. Az orosz grammatikai elemek, minták kölcsönzésének vizsgálata a hantiban. Forrás: költségvetés.
- *Az uráli nyelvek mondattani változása aszimmetrikus kontaktushelyzetben:* Az orosz nyelv kontakthatására folyamatban lévő SOV → SVO mondat szerkezeti változási tendencia vizsgálata uráli nyelvekben. Forrás: NKFIH ERC-HU-15.
- *Szociolingvisztikai munkálatok:* A finn-számi nyelvcsere longitudinális vizsgálatának folytatása finnországi beszélőközösségekben. Számítógépes eszközök fejlesztése és alkalmazása a veszélyeztetett finnugor nyelvek nyelvi revitalizációjáért. A városi többnyel-

vűség összehasonlító vizsgálata sarkkörü őshonos közösségekben. A manysik nyelvhasználatának és nyelvelsajátításának kutatása. Permi–orosz kölcsönzések fonológiai vizsgálata. Forrás: OTKA PD 104612, FNN 107883, FNN 107885, K 112476; költségvetés.

- *Antropológiai nyelvészet*: A manysi hősénekek nyelvi elemzésének befejezése. Forrás: költségvetés.
- *Finnugor nyelvtörténet*: Javítóstratégiák történeti megközelítésű vizsgálata a manysi jövevényező-fonológiában. Forrás: költségvetés.

Nyelvtörténeti kutatások

- *MTA Lendület – Számítógépes latin dialektológia*: az adatbázis fejlesztése: 5500 digitális adatlap rögzítése. Forrás: LP2015-1/2015 sz. MTA Lendület projekt.
- *A Magyar Történeti Generatív Szintaxis* projektumban ó- és középmagyar szövegek normalizálása, a morfológiai elemző kibővítése, a morfológiai egyértelműsítő rendszer előkészítése. A morfológiai elemző kimeneti formalizmusának egy nemzetközi sztenderdhez, a Universal Dependencies-hez való igazítása, ó- és középmagyar szövegek UD formátumban való közreadása. Forrás: OTKA K 112057.
- A magyar főnévi kifejezések és determinánsok történeti és összehasonlító nyelvészeti vizsgálata. Forrás: OTKA PD 112828.
- *Versengő szerkezetek a középmagyar élőnyelvben: változók elemzésén alapuló megközelítés*. A vizsgálati szempontrendszer kidolgozása, adatgyűjtés és -feldolgozás. Forrás: költségvetés, OTKA K 116217.
- *Egyiptológiai kutatások*: A fajúmi kopt dialektus grammatikai rendszerét feltáró kutatás megkezdése. Forrás: MTA Bolyai Ösztöndíj BO/00484/15/1.
- *Indoeurópai és anatóliai nyelvészet*: Anatóliai lexikológiai kutatás. Forrás: költségvetés.

2. Nyelvtudományi alkalmazott kutatások

Kísérletes nyelvészeti kutatások

- *Neuro- és pszicholingvisztikai kutatások*: A kvantorhatókör-értelmezést afáziás személyek beszédértésében vizsgáló kísérlet módszertanának kialakítása. A téri deiktikus nyelvi kifejezésformák használatának vizsgálata afáziás személyeknél. Részvétel *A korai nyelvfejlődés neurokognitív előrejelzőinek vizsgálata* című kutatásban. A szándéktulajdonító készség és a pragmatikai kompetencia összefüggéseinek pontosabb feltérképezése. Szemmozgáskövetéses kísérletek a szövegkontextus és háttérinformációk szerepének felderítésére magyar mondatszerkezetek értelmezésében. Forrás: költségvetés, OTKA K 115385.
- Spontánbeszéd-analízis alapú *diagnosztikai eljárás tesztelésének* folytatása az enyhe kognitív zavar és korai Alzheimer-kór differenciál-diagnosztikájára. Számítógépes szoftver pontosságának fejlesztése konzorciumban az adatok elemzésére és kiértékelésére. Forrás: költségvetés.
- *A kvantorok grammatikája és a nyelvi relativizmus*: A vizsgálatok kiterjesztése felső tagozatos iskolásokra, a különféle korcsoportok számtani teljesítményének mérése és összevetése a nyelvi kvantorértelmezéssel. Forrás: OTKA K 108951.

Két- és többnyelvűségi vizsgálatok

- *A JelEsély projektum* folytatása: a jelnyelvi korpusz és szótárak közötti kommunikáció fejlesztése, egyéb korpuszmunkálatok tervezése és előkészítése. A kapcsolódó MTA

szakmódszertani projektum lezárása. A magyar jelnyelv szublexikális, lexikális szintjeinek, szintaxisának, a jelnyelvi kontaktusjelenségeknek, továbbá a diskurzusszerveződésnek és a magyar jelnyelvhasználat pragmatikai szabályszerűségeinek innovatív kutatása korpusz, valamint kísérletes módszerek egyidejű alkalmazásával. Az oktatási sztenderdizáció módszertanának kidolgozása, előtesztelése. (A munka az idei új pályázati kiírások függvényében lesz folytatható vagy az eddig elért eredményekkel lezárható.) Forrás: költségvetés, további pályázatok.

- Összehasonlító és longitudinális vizsgálatok a fenntartható kétnyelvűségről. A többnyelvű iskolai oktatással kapcsolatos kutatások végzése. Forrás: költségvetés.
- A Román Akadémia kutatóival közösen végzett kutatások a magyarországi román nyelv-változatról. Forrás: költségvetés.
- Tanulmányblokk szerkesztése és publikálása a *Nyelvi ideológiák a statisztikai diskurzusban* témában. Forrás: költségvetés.

Fonetikai kutatások

- A beszéd szerkezeteinek akusztikai-fonetikai mintázatait, a fonetikai és a fonológiai összefüggéseket, valamint a beszédhangok egymásra hatását érintő vizsgálatok. Az anyanyelvi fonetikai jellemzők érvényesülésének elemzése az idegen nyelvi (angol) beszédben. A spontán közlések diszharmóniás jelenségeinek finom strukturális és funkcionális leírása, valamint az önellenőrzési folyamatok jelenségspecifikus kutatása a már meglévő eredmények alapján. A beszélő felismerésének és a beszédjellemzőknek az összevető vizsgálata. Az atipikus beszédjelenségek elemzése megkésett beszédfejlődésűeknél és siketeknél. Forrás: költségvetés, MTA Posztdoktori Ösztöndíj.

Lexikológiai-lexikográfiai munkálatok

- *A magyar nyelv nagyszótára: a VI. Di–el* kötetének befejezése, kiadói előkészítése és megjelentetése. A következő kötet szócikkeinek írása, szerkesztése. Az *f* és a *h* betűs címszólista véglegesítése, és a címszólista összeállításának folytatása az *i* betűtől. A *Magyar történeti szövegtár* új változatának és a szótári adatbázisnak a webes hozzáférhetővé tétel, valamint a szótári XML-állományokban való kereséshez szükséges keresőprogram bevezetése. Forrás: költségvetés.
- *Új magyar etimológiai szótár*: Folytatódik a szótár elektronikus változatának véglegesítése és a nyomtatott változat előkészítése. Forrás: költségvetés.

Alkalmazott nyelvészeti kutatások

- A nyelvművelés, helyesírás, stilsztika, retorika, névtan egyes kérdéseinek kutatása. A nyelvi tanácsadói tevékenységi körök működtetése és technológiai fejlesztése, a helyesírási közönségszolgálat, az elektronikus helyesírási tanácsadás támogatása. A tanácsadási munka során összegyűlt írott, regisztrált anyag tipizálása, feldolgozása. Az *Utónévportál* adatbázisának további bővítése, javítása. Forrás: költségvetés.

3. Nyelvtudományi innováció és fejlesztés

Nyelvtechnológiai fejlesztések

- *A Magyar Nemzeti Szövegtár* további bővítése, az annotáció felújításának megkezdése az új elemző keretrendszer segítségével. Forrás: költségvetés.
- Az INFRA2 projektben a magyar nyelvtechnológiai elemzőkészlet keretrendszer fejlesztésének befejezése, a nyílt beszédarchívum kialakítása, a szükséges beszédfeldolgozó esz-

közök fejlesztés. A magyar nyelvi elemző eszközök beillesztése és feldolgozási láncokba szervezése a GATE rendszerében. Forrás: INFRA2.

- A kisebb finnugor nyelveket támogató internetes eszközöket fejlesztő projektumban folytatódnak a korpuszépítési munkálatok további szövegek gyűjtésével, további morfológiai elemzők beszerzésével/fejlesztésével, a már összegyűjtött szövegek nyelvészeti annotációjával. Sor kerül az eddig elkészült protoszótárok ellenőrzésére és javítására, terepmunka és anyanyelvi beszélőkkel folytatott konzultáció révén. Forrás: OTKA FNN 107885.
- A *Helyesírási tanácsadó portál* (helyesiras.mta.hu) üzemeltetése, fejlesztése. Forrás: költségvetés.
- Az ELRC pályázat keretében 2016-ban folytatódik a közigazgatási szervek felkeresése és a szövegek gyűjtése a CEF.AT fordítóplatform alkalmazhatósági körének bővítése érdekében. Forrás: ELRC.

Matematikai nyelvészet

- A *4lang* rendszer továbbfejlesztésével a legelterjedtebb számítógépes szemantikai feladatokra (kérdésmegválaszolás, következtetés stb.) újszerű megoldások keresése. A cél olyan rendszerek építése, melyek versenyképes eredményt érnek el a legrangosabb nemzetközi versenyeken (Semeval, CLEF stb.). Forrás: költségvetés.
- A szójelentés vektoros modelljei kutatásának keretében elkészül egy disszertáció, ami egy-egy fejezetet a szójelentés-indukciónak és a jelentéviszonyok gyűjtésének szentel. A kompozicionalitás kutatása is folytatódik. Forrás: költségvetés.

Beszédtechnológiai fejlesztések

- A két spontánbeszéd-adatbázis (BEA, Tini-BEA) fejlesztése, bővítése, hangszintű átiratok készítése. Forrás: OTKA K 108762, költségvetés.